

Lescha davart ils dretgs politics en il chantun Grischun

dals...

Il cussegl grond dal chantun Grischun,

sa basond sin ils art. 9 al. 3, 21 al. 2 e 3 sco er sin l'art. 31 al. 1 da la constituziun chantunala,

sunter avair gi invista da la missiva da la regenza dals ...,

concluda:

I. Disposiziuns generalas

1. CHAMP D'APPLICAZIUN ED OBJECT

Art. 1

¹ La lescha regla:

- a) las elecziuns e las votaziuns en chaussas chantunalas, districtualas e cirquitalas, sco er l'elecziun da la presidenta respectivamain dal president da las corporaziuns regiunalas;
- b) il diever dal dretg da referendum e d'iniziativa en chaussas chantunalas;
- c) il diever dal dretg d'iniziativa en chaussas cirquitalas e communalas.

Champ
d'applicaziun

² Per las votaziuns federalas e per las elecziuns dal cussegl naziunal, sco er per il diever dal dretg da referendum e d'iniziativa en chaussas federalas po la lescha vegnir applitgada, uschenavant ch'il dretg federal surlascha als chantuns da reglar la procedura.

³ Confurm al senn vegn la lescha applitgada per votaziuns ed elecziuns en chaussas communalas, uschenavant ch'il dretg communal na dispona nagut.

Art. 2

¹ Elecziuns chantunalas èn las elecziuns da la regenza e dal cussegl dals chantuns; elecziuns cirquitalas èn las elecziuns da las commembras respectivamain dals commembers dal cussegl grond, sco er da las ulteriuras autoritads cirquitalas e da las ulteriuras uffiziantas cirquitalas

Noziuns

respectivamain dals ulteriurs uffiziants circuitals che vegnan elegids dal pievel.

² Elecziuns districtualas èn las elecziuns da las commembras respectivamain dals commembers da las dretgiras districtualas.

³ Elecziuns regiunalas èn las elecziuns da las presidentas respectivamain dals presidents da las corporaziuns regiunalas.

2. DRETG DA VOTAR E D'ELEGER

Art. 3

Cuntegn,
premissas

¹ Il dretg da votar e d'eleger cumpiglia il dretg da sa participar a votaziuns ed ad elecziuns, da sa laschar eleger sco er da suttascriber referendums ed iniziativas.

² Il dretg da votar e d'eleger sa drizza tenor la constituziun chantunala. Resalvadas restan las prescripziuns davart ils dretgs politics da las Svizras e dals Svizzers a l'exteriur tenor l'alineia 3.

³ La persuna ch'è autorisada – tenor la lescha federala davart ils dretgs politics da las Svizras e dals Svizzers a l'exteriur – dad exercitar ils dretgs politics en chaussas federalas en il chantun Grischun, po far quai er en chaussas chantunalas. Las premissas e la procedura sa drizzan tenor la lescha federala davart ils dretgs politics da las Svizras e dals Svizzers a l'exteriur e tenor questa lescha.

Art. 4

Lieu da diever
(domicil politic)

¹ Il diever dal dretg da votar e d'eleger succeda al domicil politic. Quel sa chatta en la vischnanca, en la quala la persuna cun dretg da votar abita ed è annunziada. Persunas vagantas voteschan en lur vischnanca burgaisa.

² La persuna che depona in auter attest (attest d'origin, attest provisorii e.u.v.), acquista mo il domicil politic, sch'ella cumprova ch'ella na saja betg registrada en il register electoral dal lieu, en il qual sa chatta il scrit d'origin.

³ Las prescripziuns davart ils dretgs politics da las Svizras e dals Svizzers a l'exteriur restan resalvadas.

Art. 5

Register electoral

¹ Las persunas cun dretg da votar ston vegnir inscrites al domicil politic en il register electoral che la vischnanca ha da manar. Inscrizziuns ed eliminaziuns ston vegnir fatgas d'uffizi.

² Avant in'elecziun u ina votaziun ston inscrizziuns u eliminaziuns vegnir fatgas en fin il tschintgavel di avant il di d'elecziun u da votaziun, sch'igl è segir, che las premissas per la participaziun al di da votaziun èn ademplidas.

³ Il register electoral stat avert a las persunas cun dretg da votar per prender invista.

Art. 6

Tar elecziuns e votaziuns a l'urna sco er tar elecziuns e votaziuns secretas sto il secret da votaziun vegnir garantì senza restricziuns, en ils ulteriurs cas tant sco pussaivel.

Secret da
votaziun

3. PARTIDAS POLITICAS

Art. 7

Sco partidas politics cun dretg da vegnir promovidas valan tut las associaziuns che sa participeschan ad elecziuns dal cussegl grond, da la regenza, dal cussegl naziunal u dal cussegl dals chantuns.

Promoziun da
partidas
1. princip

Art. 8

¹ Il chantun paja contribuziuns a partidas politics ch'èn sa participadas a las duas elecziuns precedentas dal cussegl grond en almain trais circuls electorals e che han cuntanschì mintga giada almain in mandat dal cussegl grond.

2. contribuziuns

² La contribuziun importa annualmain 2'000 francs per commembra respectivamain commember dal cussegl grond.

³ Partidas politics che retiran contribuziuns suttamettan lur quint annual al cussegl grond per laschar prender enconuschientscha.

Art. 9

¹ A chaschun da las elecziuns dal cussegl grond e da la regenza sco er da las elecziuns dal cussegl naziunal e dal cussegl dals chantuns pon las partidas laschar trametter gratuitamain lur prospects electorals a las persunas cun dretg da votar.

3. ulteriur sustegn

² Il chantun pachetescha ils prospects electorals e trametta quels sin agens custs a las vischnancas. Las vischnancas tramettan ils prospects electorals ensem cun ils documents da votaziun sin agens custs a las persunas cun dretg da votar.

³ Las partidas mettan a disposiziun a temp lur prospects electorals en il dumber necessari. Ellas èn responsablas per il cuntegn da lur prospects electorals.

II. Elecziuns e votaziuns

1. ORGANISAZIUN D'ELECZIUNS E DA VOTAZIUNS

Art. 10

Lieu, di e moda
da votaziun

¹ Las elecziuns e las votaziuns federalas e chantunalas, las elecziuns da la dretgira districtuala sco er l'elecziun da la presidenta respectivamain dal president da las corporaziuns regionalas han lieu en las vischnancas, e quai il medem di ed a l'urna.

² Las elecziuns e las votaziuns en chaussas circuitalas han lieu il medem di en las vischnancas u a la radunanza circuitala.

Art. 11

Biro electoral
1. organizaziun

¹ La suprastanza communal, tar radunanzas circuitalas il cussegl circuital, installescha in biro electoral d'almain duas commembras respectivamain dus commembers e nominescha la presidenta respectivamain il president e l'actuara respectivamain l'actuar da quest biro da votaziun. La suprastanza communal, respectivamain il cussegl circuital, po er funcziunar senza sco biro electoral.

² Al biro electoral sto vegnir mess a disposiziun il dumber necessari da persunas cun dretg da votar sco dumbravuschs.

Art. 12

2. obligaziun
d'acceptar in
uffizi

¹ Mintga persuna cun dretg da votar è obligada d'acceptar e d'ademplir l'uffizi da commembra respectivamain commember, da presidenta respectivamain president u d'actuara respectivamain actuar dal biro electoral ubain l'uffizi da dumbravuschs, nun che motivs impurtants sco malsogna, vegliadetgna u assenza dal lieu l'impedeschian da far quai.

² Tgi che refusescha senza motiv impurtant d'acceptar e d'ademplir l'uffizi po vegnir chastià da la suprastanza communal respectivamain dal cussegl circuital cun ina multa da 50 a 400 francs.

Art. 13

3. incompatibili-
tad

¹ Ina candidata respectivamain in candidat na dastga esser ni commembra respectivamain commember dal biro electoral ni dumbravuschs.

² Il medem vala per parentas u parents, per quinadas u quinads en lingia directa, per la conjugala u il conjugal e per fragliuns d'ina candidata respectivamain d'in candidat.

Art. 14

4. incumbensas

Il biro electoral surveglia la votaziun, decida davart la valaivladad da cedels da votar e da vuschs, maina la dumbraziun da las vuschs, eruescha

il resultat da l'elecziun u da la votaziun e trasmetta il resultat al post competent.

Art. 15

Cun garantir il secret da votaziun èsi permiss d'evaluar e publitgar il cumportament da votaziun da la populaziun. Publicitad

Art. 16

Il chantun utilischa in program dad EED per endatar ed evaluar las elecziuns e las votaziuns. La regenza po prescriber a las vischnancas da duvrar quest program. EED

2. ORDINAZIUN DA LAS ELECZIUNS E DA LAS VOTAZIUNS

Art. 17

¹ Las elecziuns e las votaziuns vegnan ordinadas:

Ordinaziun,
communicaziun

- a) da la regenza:
per las elecziuns da la regenza e dal cussegl dals chantuns inclusiv las elecziuns complementararas, per las elecziuns da la dretgira districtuala e per las elecziuns circuitalas (elecziuns dal cussegl grond ed elecziuns da la presidenta circuitala respectivamain dal president circuital e da sia suppleanta respectivamain da ses suppleant) sco er per las votaziuns en chaussas chantunalas;
- b) da la cumissiun administrativa:
per las elecziuns complementararas en il district sco er per las votaziuns en chaussas districtualas;
- c) dal cussegl circuital:
per las ulteriuras elecziuns circuitalas e per las elecziuns complementararas en il circul sco er per las votaziuns en chaussas circuitalas;
- d) da l'organ competent da la corporaziun:
per l'elecziun e l'elecziun complementara da las presidentas respectivamain dals presidents da las corporaziuns regiunalas.

² L'autorità ordinanta communitgescha publicamain il termin da l'elecziun u da la votaziun e relascha las directivas necessarias per la realisaziun.

Art. 18

Las elecziuns da renovaziun han lieu ils suandants termins:

Termin
d'elecziun
1. elecziuns da
renovaziun

- a) las elecziuns da la regenza e las elecziuns circuitalas (elecziuns dal cussegl grond ed elecziuns da la presidenta circuitala respectivamain

dal president circuital e da sia suppleanta respectivamain da ses suppleant) per la perioda d'uffizi che cumenza il 1. da schaner da l'onn vegnint respectivamain il 1. d'avust da l'onn current il medem mument per regla il matg u il zercladur;

- b) las elecziuns da la dretgira districtuala per regla ils mais da matg u zercladur per la perioda d'uffizi che cumenza il 1. da schaner da l'onn vegnint;
- c) las elecziuns dal cussegl dals chantuns il medem mument cun las elecziuns dal cussegl naziunal e per la medema perioda d'uffizi per regla la segund davosa dumengia d'october;
- d) l'elecziun da la presidenta respectivamain dal president da las corporaziuns regiunalas per regla in mez onn avant che la perioda d'uffizi va a fin.

Art. 19

2. elecziuns
complementaras

¹ Sch'i dat ina vacanza avant la fin da la perioda d'uffizi, ordinescha l'autorità cumpetenta aifer dus mais in'elecziun complementara per il rest da la perioda d'uffizi.

² In'elecziun complementara per il rest da la perioda d'uffizi n'ha betg lieu, sch'ella è necessaria pir dus mais avant l'elecziun da renovaziun u pli tard.

³ Pliras elecziuns complementaras pon vegnir fatgas sco elecziuns complessivas, sch'ellas èn necessarias aifer dus mais.

Art. 20

Segund scrutini

In eventual segund scrutini sto vegnir fatg fin il pli tard trais emnas suenter l'emprim scrutini.

Art. 21

Excepciuns

Per motivs impurtants po la regenza concluder en il cas singul divergenzas dals termins d'elecziun qua surwart.

3. DOCUMENTS D'ELECZIUN E DA VOTAZIUN

Art. 22

Preparaziun

Ils documents d'elecziun vegnan preparads e tramesch ad ura a las vischnancas:

- a) da la chanzlia chantunala tar elecziuns e votaziuns federalas e chantunalas;
- b) da l'uffizi districtual tar elecziuns e votaziuns da la dretgira districtuala;
- c) da l'uffizi circuital tar elecziuns e votaziuns circuitalas;
- d) da l'autorità cumpetenta da la corporaziun regiunala tar l'elecziun da la presidenta respectivamain dal president.

Art. 23

Ils documents d'elecziun e da votaziun cumpiglian:

Dimensiun

- a) ils cedels electorals e la brochura per l'elecziun federala tar elecziuns federalas (elecziuns dal cussegl naziunal), ils cedels da votar, ils projects da votaziun e las explicaziuns dal cussegl federal tar votaziuns federalas sur d'ina chaussa;
- b) ils cedels electorals tar elecziuns chantunals, ils cedels da votar, ils projects da votaziun e las explicaziuns dal cussegl grond tar votaziuns chantunals sur d'ina chaussa;
- c) ils cedels electorals tar las elecziuns da la dretgira districtuala e tar las elecziuns cirquitalas, ils cedels da votar, ils projects da votaziun e las explicaziuns da la cumissiun administrativa respectivamain dal cussegl cirquital tar votaziuns districtualas e cirquitalas;
- d) ils cedels electorals tar l'elecziun da la presidenta respectivamain dal president da la corporaziun regiunala.

Art. 24

Las explicaziuns dal cussegl grond cuntegnan ina proposta motivada. En la motivaziun ston vegnir preschentadas adequatamain las ponderaziuns d'ina minoritad considerabla dal cussegl grond. Tar iniziativas e referendums ston vegnir resguardadas las opiniuns principalas da las iniziantas respectivamain dals iniziants.

Cuntegn

Art. 25

Ils documents da votaziun chantunals vegnan publitgads en lingua tudestga, rumantscha e taliana e vegnan tramess a las vischnancas tut tenor lur appartegnientscha linguistica. Las persunas cun dretg da votar pon declerar envers la suprastanza communal en tge lingua ch'ellas vulan retschaiver ils documents da votaziun.

Lingua

Art. 26

¹ Las vischnancas procuran ch'ils documents da votaziun (projects da votaziun, explicaziuns, cedels da votar, certificat dal dretg da votar e documents per la votaziun per corrispondenza) vegnian distribuids a mintga persuna cun dretg da votar almain trais ed il pli baud quatter emnas avant il di da votaziun.

Spediziun

² Tar elecziuns ston vegnir distribuids a mintga persuna cun dretg da votar ils cedels electorals, il certificat dal dretg da votar ed ils documents per l'elecziun per corrispondenza almain diesch dis ed il pli baud quatter emnas avant il di da votaziun.

4. VOTAZIUN

Art. 27

Furmas
1. en chaussas
federalas,
chantunalas,
regiunalas e
districtualas

¹ Cun consegnar il certificat dal dretg da votar pon las persunas cun dretg da votar votar ubain persunalmain a l'urna ubain anticipadamain ad in post inditgà da la vischnanca ubain per corrispondenza. La votaziun per corrispondenza è permessa a partir dal mument ch'ins ha retschet ils documents da votaziun.

² Persunas cun dretg da votar che n'èn permanentamain betg ablas, pervi d'invaliditad u per in auter motiv, da far sezzas las acziuns necessarias per la votaziun, pon autorisar per quest intent ina persuna cun dretg da votar tenor atgna schelta.

³ La regenza po pussibilitar cumplainamain u parzialmain la votaziun sin via electronica, sche las cundiziuns necessarias per registrar tut las vuschs sco er per garantir il secret da votaziun e per impedir abus èn accumuladas.

Art. 28

2. en chaussas
cirquitalas

¹ Uschenavant ch'il dretg cirquital prevesa la votaziun a l'urna, sa drizza la votaziun tenor l'artitgel 27.

² Cas cuntrari ha lieu la votaziun a la radunanza cirquitala u en las vischnancas.

Art. 29

Cedels da votar e
cedels electorals

¹ Per la votaziun ston vegnir duvrads ils cedels da votar ed ils cedels electorals uffizials.

² Ils cedels da votar ed ils cedels electorals ston vegnir emplenids respectivamain midads persunalmain ed a maun. L'artitgel 27 alinea 2 resta reservà.

Art. 30

Votaziun a l'urna
1. uras d'avertura
da l'urna,
votaziun
anticipada

¹ Il di da votaziun e d'elecziun ston las urnas vegnir tegnidas avertas almain ina mes'ura e ston vegnir serradas il pli tard las 12.00.

² Ultra da quai ston las vischnancas dar la pussaivladad a las persunas cun dretg da votar da pudair votar cun ina cuverta serrada a l'urna u ad in post uffizial durant las uras da biro ils dus ultims dis avant il di da votaziun u d'elecziun.

Art. 31

2. sorveglianza da
l'urna

¹ Tar mintga urna piazzada procuran duas commembras respectivamain dus commembers dal biro da votaziun u duas persunas designadas da quests per ina votaziun regulara.

² Ordaifer il temp d'avertura restan las urnas serradas cun clav e dastgan vegnir avertas e svidadas pir gist avant il cumenzament da la lavur da dumbraziun.

Art. 32

Il local da votaziun na dastga betg vegnir duvrà a medem temp per auters intents. Medemamain na dastgan ils access al local da votaziun betg vegnir impedids tras autras accziuns u occurrenz. En spezial èsi scumandà da rimnar sottascripziuns.

Locals da
votaziun

5. ERUIDA DAL RESULTAT DA L'ELECZIUN E DA LA VOTAZIUN

Art. 33

¹ Cun la dumbraziun da las vuschs sto vegnir cumenzà immediatamain suenter che las urnas èn vegnidas serradas. Resguardads vegnan cedels electorals e cedels da votar che sa chattan en las urnas u ch'èn arrivads fin a quest termin.

Dumbraziun
1. termin, meds

² Ils cedels electorals ed ils cedels da votar entrads ils dis avant il di da votaziun dastgan vegnir dumbrads a partir dal venderdi. En cas excepziunals po vegnir cumenzà – cun ina permissiun da la chanzlia chantunala – gia pli baud cun la dumbraziun.

³ Il diever d'apparats mechanics ed electronics per registrar ed eruir cedels electorals e cedels da votar è permess, sche questas proceduras èn gist uschè segiras. La regenza po ordinar il diever da quests apparats.

Art. 34

I ston vegnir eruidas:

2. valurs che ston
vegnir eruidas

- a) il dumber da las personas cun dretg da votar;
- b) il dumber da las personas che han votà (dals cedels electorals u dals cedels da votar entrads);
- c) il dumber da las vuschs vidas, nunvalaivlas e valaivlas;
- d) tar votaziuns sur d'ina chaussa: il dumber da las vuschs affirmativas e da las vuschs negativas sco er il resultat d'ina eventuala dumonda decisiva;
- e) tar elecziuns: il dumber da las vuschs che tutgan a mintga persuna che ha candidà.

Art. 35

Cedels electorals u cedels da votar valan sco vids, sch'els na cuntegnan nagin num respectivamain nagina resposta a la dumonda ch'è vegnida suttamessa a la votaziun. Sch'in cedel da votar cuntegna pliras dumondas, valan las dumondas betg respundidas sco vuschs vidas.

3. cedels
electorals u
cedels da votar
vids

4. cedels
electorals u
cedels da votar
nunvalaivels

Art. 36

¹ Ils cedels electorals u ils cedels da votar èn nunvalaivels, sche:

- a) els n'èn betg uffizials;
- b) els èn emplenids or autramain che a maun;
- c) els cuntegnan remartgas ingiuriosas u caracterisaziuns evidentas;
- d) els èn illegibels u na mussan betg ina clera voluntad da la persuna che vota;
- e) parts essenzialas mancan;
- f) els cuntegnan "quel(s) u quella(s) fin ussa" u chaussas sumegliantas.

² Tar la votaziun per correspundenza èn ils cedels electorals u ils cedels da votar ultra da quai nunvalaivels, sche:

- a) il certificat dal dretg da votar n'è betg agiuntà u n'è betg sutscrit;
- b) la cuverta da consegna n'è betg vegnida bittada en la chascha da brevs inditgada da la vischnanca u arriva memia tard;
- c) la cuverta da consegna n'è betg serrada;
- d) la cuverta da consegna cuntegna dapli cuvertas cun cedels da votar che certificats dal dretg da votar;
- e) la cuverta da consegna u la cuverta cun cedels da votar cuntegna plirs cedels electorals u cedels da votar d'in cuntegn different per la medema elecziun u votaziun. Sch'els èn identics, vala in dad els;
- f) la votaziun per correspundenza n'è betg succedida – en cas da la substituziun da persunas impedidas (invalidas u invalids) – tras la persuna da confidenza autorisada.

5. vuschs
nunvalaivlas tar
elecziuns

Art. 37

¹ Ina vusch è nunvalaivla, sch'ella:

- a) vegn dada ad ina persuna che na po betg vegnir elegida;
- b) vegn dada ad ina persuna ch'è gia menziunada sin il medem cedel electoral (cumulaziun);
- c) lascha avert dubis motivads per tgi ch'ella valia.

² Sch'in cedel electoral cuntegna dapli nums valaivels che persunas che pon vegnir elegidas, èn las vuschs da memia nunvalaivlas. Ils nums vegnan stritgads da sut ensi e da dretga a sanestra.

Communicaziun
dals resultats

Art. 38

¹ Il biro da votaziun communitescha immediatamain per telefon ils resultats da la vischnanca:

- a) tar elecziuns e votaziuns federalas e chantunalas a la chanzlia chantunala;
- b) tar elecziuns e votaziuns da la dretgira districtuala a l'uffizi districtual;
- c) tar elecziuns e votaziuns cirquitalas a l'uffizi cirquital;

d) tar l'elecziun da la presidenta respectivamain dal president da la corporaziun regiunala a l'autorità cumpetenta da la corporaziun regiunala.

² Il biro da votaziun fa ultra da quai in protocol per mintga scrutini cun las indicaziuns tenor l'artitgel 34 e trasmetta quels sco er ils cedels electorals u da votar immediatamain als posts cumpetents.

³ Ils uffizis cirquitals communitgeschan immediat per telefon ils resultats da las elecziuns cirquitalas a la chanzlia chantunala il di d'elecziun ed il di suenter er anc per scrit.

⁴ Ils uffizis districtuals communitgeschan ils resultats da las elecziuns da la dretgira districtuala en scrit a la chanzlia chantunala il di suenter quellas elecziuns.

Art. 39

¹ Tar elecziuns e votaziuns federalas sco er chantunalas eruescha la chanzlia chantunala il resultat chantunal cun summar ils resultats da las vischnancas e fa da quai in protocol.

Resumaziun dals
resultats
communals

² Tar elecziuns e votaziuns en il district è quai chaussa da l'uffizi districtual, tar elecziuns e votaziuns en il circol da l'uffizi cirquital e tar l'elecziun da la presidenta u dal president da la corporaziun regiunala da l'autorità cumpetenta da la corporaziun regiunala.

Art. 40

¹ In project da votaziun è acceptà sch'il dumber da las vuschs affirmativas è pli grond ch'il dumber da las vuschs negativas. Vuschs vidas e nunvalaivlas na vegnan betg resguardadas.

Evaluaziun dals
resultats
1. votaziuns sur
d'ina chaussa

² Sche la constituziun permetta d'acceptar dus projects da votaziun alternativs e sche domadus survegnan dapli vuschs affirmativas che vuschs negativas, decida ina dumonda decisiva.

Art. 41

¹ Elegì cun l'emprim scrutini è quella persuna che cuntanscha la maiorità absoluta. Il dumber total da tut las vuschs valaivlas da las persunas che candideschan vegn dividì tras il dubel dumber dals posts libers. La proxima cifra entira pli auta è la maiorità absoluta.

2. elecziuns
a. maiorità
necessaria

² Sch'i dat dapli persunas che han cuntanschì la maiorità absoluta che posts che ston vegnir occupads, valan quellas persunas cun ils dumbers da vuschs ils pli auts sco elegidas.

Art. 42

Sch'ina elecziun na reussescha betg tar elecziuns singulas u sche pli paucas persunas èn elegidas tar elecziuns cumplessivas che quai che ston

b. segund scrutini

vegnir occupads posts, ha lieu in segund scrutini liber. Elegidas èn quellas persunas che survegnan las pli bleras vuschs (maioritad relativa).

Art. 43

c. decisiun tras la sort

¹ Sche pliras persunas han survegnì il medem dumber da vuschs, decida la sort davart l'elecziun u la successiun d'occupar in post. La sort vegn tratga:

- a) da la regenza tar elecziuns chantunalas;
- b) da la cumissiun administrativa tar elecziuns da la dretgira districtuala;
- c) dal cussegl cirquital tar elecziuns cirquitalas;
- d) da l'autorità cumpetenta da la corporaziun regiunala tar l'elecziun da la presidenta respectivamain dal president da la corporaziun regiunala.

² Uschenavant ch'igl è pussaivel vegnan las persunas pertutgadas clamadas natiers per trair la sort. Dal rest fixescha l'istanza cumpetenta la procedura.

6. FINIZIUN DA LA PROCEDURA

Art. 44

Publicaziun
1. resultat
provisori

Ils resultats totals provisoris da las votaziuns ed elecziuns chantunalas vegnan publitgads immediatamain tras la chanzlia chantunala, quels da las votaziuns ed elecziuns sin plaun districtual e cirquital tras l'uffizi districtual respectivamain tras l'uffizi cirquital e quels da l'elecziun da la presidenta respectivamain dal president da la corporaziun regiunala tras l'autorità cumpetenta da la corporaziun regiunala.

Art. 45

2. verificaziun dal
scrutini

¹ Sche la differenza dal resultat total provisoris d'ina elecziun u d'ina votaziun che vegn erui importa main che 0,3 pertschient da las vuschs valaivlas consegnadas, sto succeder d'uffizi ina verificaziun dal scrutini.

² Dal rest ordinescha tar elecziuns e votaziuns chantunalas la regenza, tar elecziuns e votaziuns sin plaun districtual e cirquital la cumissiun administrativa respectivamain il cussegl cirquital, e tar l'elecziun da la presidenta respectivamain dal president da la corporaziun regiunala l'autorità cumpetenta da la corporaziun regiunala, ina verificaziun dal scrutini sch'igl existan indizis concrets per irregularitads.

³ La verificaziun dal scrutini po succeder en in lieu central, tar elecziuns e votaziuns chantunalas tras la chanzlia chantunala, tar elecziuns e votaziuns sin plaun districtual e cirquital tras il cussegl districtual respectivamain il cussegl cirquital, e tar l'elecziun da la presidenta respectivamain dal president da la corporaziun regiunala tras l'autorità cumpetenta da la corporaziun regiunala, u – sin dumonda da quests posts – en las vischnancas.

Art. 46

¹ Sa basond sin ils protocols da las vischnancas u sin in'eventuala verificaziun dal scrutini vegnan ils resultats totals definitivs da las elecziuns e votaziuns chantunalas publitgads da la chanzlia chantunala en il fegl uffizial dal chantun cun in rinviamet al dretg da recurs.

3. resultat
definitiv

² Tar elecziuns e votaziuns sin plaun districtual e circuitual succeda la publicaziun tras l'uffizi districtual respectivamain circuitual, tar l'elecziun da la presidenta respectivamain dal president da la corporaziun regiunala tras l'autorità cumpetenta da la corporaziun regiunala, e quai mintgamai en l'organ da publicaziun respectiv.

Art. 47

Suenter la scadenza dal termin da recurs u suenter ch'il recurs è liquidà, declera la regenza il resultat da las elecziuns e votaziuns chantunalas sco definitiv.

Verificaziun

Art. 48

¹ La persuna che na refusescha betg in'elecziun aifer otg dis suenter la publicaziun uffiziala dal resultat cun ina communicaziun en scrit a la regenza respectivamain a la cumissiun administrativa, al cussegl circuitual u a l'autorità cumpetenta da la corporaziun regiunala, ha acceptà l'elecziun.

Acceptaziun da
l'elecziun

² Tar l'incumpatibilitad da dus uffizis vala l'acceptaziun sco renunzia a l'anteriur uffizi che n'è betg cumpatibel cun il nov.

Art. 49

Il post che vegn liber en consequenza d'ina renunzia da la persuna elegida sto vegnir occupà da nov tenor las disposiziuns che valan per las elecziuns complementaras.

Segunda elecziun

III. Suspensiun e liberaziun da l'uffizi**Art. 50**

Il cussegl grond po – cun ina maiorità da dus terzs da las commembras e dals commembers – liberar da l'uffizi ina commembra u in commeber dal cussegl grond u da la regenza avant la fin da la perioda d'uffizi, sch'ella u el:

Cumpetenza,
motivs

- a) ha violà sapientivamain u per greva negligentscha en moda greva las obligaziuns d'uffizi; u
- b) ha pers per pli ditg la qualificaziun per ademplir ses uffizi.

Art. 51

Procedura
1. introducziun,
instrucziun

¹ Il cussegl grond iniziescha d'uffizi u sin denunzia ina procedura da liberaziun da l'uffizi, sch'el survegn enconuschientscha d'in motiv da liberaziun da l'uffizi.

² L'instrucziun dal conclus d'iniziaziun, la realisaziun da l'inquisiziun e l'instrucziun da la decisiun finala èn chaussa da la cumissiun per giustia e segirezza.

Art. 52

2. inquisiziun

¹ Ils fatgs ston vegnir eruids d'uffizi.

² Las disposiziuns davart ils meds d'inquisiziun, l'obligaziun da cooperar da las persunas participadas, l'attenziun giuridica e l'invista da las actas tar la procedura en fatgs administrativs en la lescha davart la procedura en fatgs administrativs e costituziunals vegnan applitgadas conform al senn.

Art. 53

3. suspensiun da
l'uffizi

Sch'igl èn avant maun indizis avunda per in motiv da liberaziun da l'uffizi tenor l'artitgel 50, po il cussegl grond concluder preventivamain ina suspensiun da l'uffizi, e quai cun u senza reducziun u sistida dal salari.

Art. 54

4. decisiun

Decisiuns ston vegnir motivadas e communitgadas a las persunas pertutgadas en scrit sco er munidas cun ina indicaziun dals meds legals.

Art. 55

5. meds legals

Decisiuns dal cussegl grond che concernan la suspensiun da l'uffizi e la liberaziun da l'uffizi pon vegnir contestadas aifer 20 dis dapi la communicaziun tar la dretgira administrativa.

IV. Procedura d'iniziativa**1. INIZIATIVA EN CHAUSSAS CHANTUNALAS****A. Inoltraziun e reussida****a. Iniziativa dal pievel****Art. 56**

Glista da
suttascripziun

¹ L'iniziativa vegn realisada cun rimnar suttascripziuns singulas sin glistas da suttascripziun.

² Mintga glista da suttascripziun sto cuntegnair las suandantas indicaziuns:

- a) il num da la vischnanca, en la quala tut las personas sutsegnadas da la glista han il dretg da votar;
- b) il titel ed il text da l'iniziativa;
- c) la data da la publicaziun en il feigl uffizial dal chantun;
- d) ina clausula da retratga senza resalva;
- e) ils nums e las adressas d'almain set iniziantas ed iniziants da l'iniziativa cun dretg da votar (comité d'iniziativa);
- f) il rinviament che quella persuna che sa participescha senza autorizaziun ad ina dumonda d'iniziativa u che falsifitgescha il resultat d'ina rimnada da suttascripziuns per ina iniziativa dal pievel (art. 282 CP) u che corrumpra u sa lascha corrumper tar ina rimnada da suttascripziuns (art. 281 CP) sa fetschia punibla;
- g) la furmla d'attestaziun davart il dretg da votar da las personas sutsegnadas.

³ Il titel da l'iniziativa na dastga betg manar en errur, na dastga betg esser ingiurius u memia lung, na dastga betg cuntegnair propaganda commerciala u persunala e na dastga betg chaschunar confusiuns.

Art. 57

¹ Avant che cumenzar cun la rimnada da suttascripziuns inoltrescha il comité d'iniziativa la glista da suttascripziun a la chanzlia chantunala per l'examinaziun preliminar formala.

Examinaziun preliminar

² Suentar avair tadlà il comité d'iniziativa decretescha la chanzlia chantunala las midadas necessarias, sch'il titel da l'iniziativa u la furma da la glista da suttascripziun na correspunda betg a las prescripziuns legalas.

Art. 58

¹ La glista da suttascripziun rectificada sto vegnir deponida tar la chanzlia chantunala avant che cumenzar cun la rimnada da suttascripziuns.

Deposit da la glista da suttascripziun, publicaziun

² La chanzlia chantunala publitgescha il titel, il text ed ils nums da las iniziantas e dals iniziants da l'iniziativa en il feigl uffizial dal chantun.

Art. 59

¹ La persuna cun dretg da votar sto scriver ses num a maun e legibel en la glista da suttascripziun ed agiuntar supplementarmain sia suttascripziun cun agen maun.

Suttascripziun

² Personas cun dretg da votar che n'èn betg ablas da scriver pon laschar inscriver lur num tras ina persuna cun dretg da votar tenor atgna schelta. Quella agiunta sia atgna suttascripziun al num da la persuna che n'è betg abla da scriver e tascha davart il cuntegn da las instrucziuns retschettas.

³ La persuna cun dretg da votar sto far tut las ulteriuras indicaziuns ch'èn necessarias per constatar sia identitad, sco il prenum, la data da naschientscha e l'adressa.

⁴ Ella dastga suttascriber la medema iniziativa mo ina giada.

Art. 60

Attestaziun dal
dretg da votar

¹ Las glistas da suttascripziun ston vegnir inoltradas ad ura avant la scadenza dal termin da rimnada a la manadra u al manader dal register electoral da la vischnanca, en la quala las persunas sutsegnadas han il dretg da votar.

² La manadra u il manader dal register electoral attesta che las persunas sutsegnadas sin la glista da suttascripziun hajan il dretg da votar en chaussas chantunales en la vischnanca inditgada e returna immediatamain las glistas a las spedituras ed als spediturs. Ils nums d'iniziantas u d'iniziants che n'han betg il dretg da votar en la vischnanca vegnan stritgads da la manadra u dal manader dal register electoral, avant che las glistas vegnan returnadas.

³ L'attestaziun sto inditgar en plets u en cifras il dumber da las suttascripziuns attestadas, sto esser datada, sto cuntegnair la suttascripziun cun agen maun da la manadra u dal manader dal register electoral e sto esser marcada cun il bul uffizial.

⁴ L'attestaziun dal dretg da votar vegn dada, sche la persuna sutsegnada è iscritta en il register electoral il di che la glista da suttascripziun vegn inoltrada per laschar attestar. L'attestaziun po vegnir dada per pliras glistas comunablamain.

⁵ Attestaziuns che vegnan dadas avant la publicaziun da l'iniziativa en il fegl uffizial dal chantun èn nunvalaivlas.

Art. 61

Refusa da
l'attestaziun dal
dretg da votar

¹ L'attestaziun dal dretg da votar vegn refusada, sche las premissas menziunadas en ils artitgels 59 e 60 alineas 1 e 4 n'èn betg ademplidas.

² Sche persunas cun dretg da votar han suttascrit pliras giadas, vegn attestada mo ina suttascripziun.

³ Il motiv da la refusa sto vegnir inditgà sin la glista da suttascripziun.

Art. 62

Inoltraziun

¹ Las glistas da suttascripziun ston vegnir inoltradas tuttas ensemen a la chanzlia chantunala il pli tard in onn suenter la publicaziun dal text da l'iniziativa en il fegl uffizial dal chantun. Cun l'inoltraziun è terminada la rimnada da suttascripziuns.

² Glistas da suttascripziun inoltradas na vegnan betg returnadas ed i na po betg vegnir prendì invista da las glistas da suttascripziun.

Art. 63

¹ La chanzlia chantunala examinescha, sche las glistas da suttascripziun correspundan a la glista da suttascripziun deponida, sch'ellas èn vegnidas inoltradas ad ura e sch'ellas correspundan a las prescripziuns formalas. Reussida

² Ella eruescha il dumber total da las suttascripziuns valaivlas.

³ Nunvalaivlas èn las suttascripziuns sin glistas che na correspundan betg a las pretendiuns dals artitgels 56, 60 alinea 1 u 62, sco er suttascripziuns da persunas sutsegnadas, da las qualas il dretg da votar n'è betg vegnì attestà u è vegnì attestà nunvalaivlamain u nungiustificadamain.

⁴ La chanzlia chantunala dat in rapport a la regenza davart il resultat da l'examinaziun e fa ina proposta davart la reussida da l'iniziativa.

⁵ La regenza decida sche l'iniziativa è reussida. Il conclus sto vegnir publicà en il fegl uffizial dal chantun.

Art. 64

¹ Mintga iniziativa po vegnir retratga dal comité d'iniziativa. La decleraziun da retratga è lianta, sch'ella vegn suttascritta da la maiortad absoluta da las commembras e dals commembers dal comité d'iniziativa cun dretg da votar. Retratga da l'iniziativa

² La retratga è permessa fin tar la fixaziun da la votaziun dal pievel. Tar ina iniziativa en furma d'ina proposta generala, la quala il cussegl grond approvescha, è la retratga permessa fin tar il conclus d'approvaziun.

³ La retratga sto vegnir communitgada a la chanzlia chantunala per mauns dal cussegl grond.

b. Iniziativa da vischnancas**Art. 65**

¹ Iniziativas da vischnancas tenor l'artitgel 12 da la constituziun chantunala vegnan fatgas, uschenavant ch'il dretg da vischnanca na cuntegna nagina regulaziun divergenta, cun conclus concordants da las suprananzas communalas. Quests conclus n'èn betg suttamess al referendum. Cumpetenza, premissas formalas

² Ils conclus ston cuntegnair las suandantas indicaziuns:

- a) il titel ed il text da l'iniziativa;
- b) ina clausula da retratga senza resalva;
- c) la designaziun da la vischnanca responsabla.

³ Il titel da l'iniziativa na dastga betg manar en errur, na dastga betg esser ingiurius u memia lung, na dastga betg cuntegnair propaganda commerciala u persunala e na dastga betg chaschunar confusiuns.

Art. 66 Examinaziun
preliminara

¹ La vischnanca responsabla inoltescha a la chanzlia chantunala il titel da l'iniziativa per l'examinaziun preliminar formala.

² Suentar avair tadlà la vischnanca responsabla relascha la chanzlia chantunala las midadas necessarias, sch'il titel da l'iniziativa na correspunda betg a las pretensiuns legalas.

Art. 67

Publicaziun

¹ Avant la deliberaziun tras las suprastanzas communalas depona la vischnanca responsabla il titel definitiv ed il text da l'iniziativa tar la chanzlia chantunala.

² Il titel ed il text da l'iniziativa sco er il num da la vischnanca responsabla vegnan publitgads da la chanzlia chantunala en il fegl uffizial dal chantun.

³ Conclus communal che vegnan prendids avant la publicaziun da l'iniziativa èn nunvalaivels.

Art. 68 Inoltraziun e
reussida

¹ La vischnanca responsabla sto inoltrar a la chanzlia chantunala l'iniziativa, ils conclus communal sco er ils extracts dals protocols correspundents en total ed il pli tard in onn suenter la publicaziun dal text da l'iniziativa en il fegl uffizial dal chantun.

² La chanzlia chantunala examinescha, sche l'iniziativa è vegnida inoltrada ad ura e sche las prescripziuns formalas èn ademplidas.

³ Ella rapportescha a la regenza davart il resultat da l'examinaziun e fa ina proposta davart la reussida da l'iniziativa.

⁴ La regenza concluda, sche l'iniziativa è reussida e publitgescha ses conclus en il fegl uffizial dal chantun.

Art. 69 Retratga da
l'iniziativa

¹ Mintga iniziativa da vischnancas po vegnir retratga.

² La retratga d'ina iniziativa da vischnancas vala sco concludida, sch'il conclus correspondent vegn retratg dad uschè bleras vischnancas ch'il quorum necessari da l'artitgel 12 alinea 1 respectivamain 2 da la constituziun chantunala n'è betg pli ademplì.

³ L'artitgel 64 alneas 2 e 3 è applitgabel conform al senn.

B. Tractament e votaziun**Art. 70**

Iniziativas ch'èn reussidas suttametta la regenza al cussegl grond ensemen cun sia missiva aifer in onn dapi l'inoltraziun. Tractament en il cussegl grond

Art. 71

¹ Sch'il cussegl grond accepta ina iniziativa formulada senza cuntraproposta, vala l'iniziativa sco in agen conclus che suttastat al referendum. Iniziativas formuladas

² Sch'il cussegl grond accepta l'iniziativa e sch'el concluda ina cuntraproposta, ha lieu ina votaziun dal pievel. En las explicaziuns vegn declerà ch'il cussegl grond prefereschia la cuntraproposta.

³ Sch'il cussegl grond refusa l'iniziativa cun u senza cuntraproposta, ha lieu ina votaziun dal pievel.

Art. 72

¹ Sch'il cussegl grond refusa ina iniziativa d'interess general cun u senza cuntraproposta, ha lieu ina votaziun dal pievel. Iniziativas d'interess general
1. votaziun dal pievel

² Sch'il cussegl grond accepta ina iniziativa e sch'el concluda ina cuntraproposta, ha lieu ina votaziun dal pievel. En las explicaziuns vegn declerà ch'il cussegl grond prefereschia la cuntraproposta.

³ Sch'il cussegl grond accepta ina iniziativa d'interess general senza cuntraproposta, n'ha betg lieu ina votaziun dal pievel.

Art. 73

¹ Sch'il pievel u il cussegl grond approvescha ina iniziativa d'interess general, suttametta la regenza aifer in onn dapi l'approvaziun in sboz elavurà al cussegl grond. 2. executiun

² Sch'il cussegl grond accepta il sboz senza cuntraproposta, vala quel sco in agen conclus che suttastat al referendum.

³ Sch'il cussegl grond accepta il sboz e sch'el concluda ina cuntraproposta, ha lieu ina votaziun dal pievel. En l'explicaziun vegn declerà ch'il cussegl grond prefereschia la cuntraproposta.

⁴ Sch'il cussegl grond refusa il sboz cun u senza cuntraproposta, ha lieu ina votaziun dal pievel.

Art. 74

¹ Sch'il cussegl grond confrunta ina iniziativa u in sboz elavurà en executiun d'ina proposta generala cun ina cuntraproposta, vegnan suttamessas las suandantas dumondas al pievel sin il medem cedel da votar: Procedura en cas da votaziuns dublas

1. Vulais Vus acceptar l'iniziativa/il sboz?
2. Vulais Vus acceptar la cuntraproposta dal cussegl grond?
3. En cas che tant l'iniziativa/il sboz sco er la cuntraproposta vegnan acceptadas/acceptads:
Duai l'iniziativa/il sboz u la cuntraproposta entrar en vigur?

² La maioritad absoluta vegn eruida separadamain per mintga dumonda. Dumondas betg respundidas na vegnan betg resguardadas latiers.

³ Sche tant l'iniziativa/il sboz sco er la cuntraproposta vegnan acceptadas/acceptads, decida il resultat da la terza dumonda. En vigur entra quel project che cuntanscha dapli vuschs tar questa dumonda.

⁴ Sche l'iniziativa/il sboz e la cuntraproposta cuntanschan latiers medemamain bleras vuschs, vala quella proposta sco acceptada che:

- a) ha dapli vuschs affirmativas;
- b) ha main vuschs negativas, sche tuts dus projects han medem bleras vuschs affirmativas.

⁵ Il project da votaziun vala sco refusà, sche er il dumber da las vuschs affirmativas e da las vuschs negativas è il medem.

2. INIZIATIVA EN CHAUSSAS CIRQUITALAS E COMMUNALAS

Art. 75

Princip

Ils circuls e las vischnancas garanteschon il dretg d'iniziativa a norma da las sequentas disposiziuns. Els pon extender quest dretg, spezialmain cun reducir il dumber da suttascripziuns e cun permetter l'iniziativa en furma dal sboz elavurà.

Art. 76

Iniziativa en
chaussas
circuitalas

Las disposiziuns per il dretg d'iniziativa en las vischnancas valan confurm al senn per ils circuls. Circuls, en ils quals n'è betg cumpetenta la radunanza circuitala per votaziuns sur d'ina chaussa, han en quel cas il medem status giuridic sco las vischnancas senza radunanza communal.

Art. 77

Iniziativa en
vischnancas cun
radunanza
communal

¹ Ina iniziativa en furma d'ina proposta generala po

- a) vegnir inoltrada d'almain in quart da las persunas cun dretg da votar sco iniziativa a la suprastanza communal u
- b) vegnir declarada da la radunanza communal, sin proposta d'ina persuna cun dretg da votar, sco moziun relevanta.

² La suprastanza communal sto suttametter a la proxima radunanza communal ordinaria, il pli tard aifer in onn, ina proposta elavurada, ina

expertisa ed eventualmain ina cuntraproposta davart ina fatschenta che croda en sia cumpetenzza.

Art. 78

¹ En vischnancas senza radunanza communal po l'iniziativa vegnir inoltrada tar la suprastanza communal d'almain in quart da las persunas cun dretg da votar.

Iniziativa en vischnancas senza radunanza communal

² Sche l'iniziativa cuntegna ina proposta generala che croda en la cumpetenzza dal pievel sto la suprastanza communal la suttametter aifer in onn dapi l'inoltraziun ensemen cun in'expertisa ed eventualmain ina cuntraproposta a la votaziun dal pievel. Sche la predeliberaziun da l'iniziativa è l'emprim chaussa dal cussegl communal, importa il termin in onn e mez.

³ Sche la suprastanza communal u il cussegl communal, en cas che la predeliberaziun è sia chaussa, approvescha l'iniziativa, na vegn betg fatga la votaziun dal pievel.

⁴ Sch'il pievel u la suprastanza communal respectivamain il cussegl communal approvescha ina iniziativa, elavurescha la suprastanza communal – sa basond sin quella dumonda d'iniziativa – ina proposta. Questa proposta sto vegnir suttamessa al pievel aifer in onn u, sche la preparaziun è chaussa d'in cussegl communal, aifer in onn e mez dapi l'approvaziun cun in'expertisa ed eventualmain cun ina cuntraproposta a la votaziun.

Art. 79

¹ Iniziativas cun in cuntegn illegal na vegnan betg suttamessas a la votaziun dal pievel.

Iniziativas illegalas

² La suprastanza communal u il cussegl communal, en cas che la predeliberaziun è sia chaussa, communitgescha en in tal cas ses conclus a las iniziantas ed als iniziants en scrit cun inditgar ils motivs.

V. Procedura per il referendum facultativ en chaussas chantunalas

1. REFERENDUM DAL PIEVEL

Art. 80

Las leschas ed ils conclus dal cussegl grond ch'èn suttamess al referendum facultativ ston vegnir publitgads en il feigl uffizial dal chantun suenter la sessiun dal cussegl grond. La publicaziun rinvia al referendum facultativ sco er a la scadenza dal termin per il referendum.

Publicaziun

Art. 81 Glista da
suttascripziun¹ Il consentiment al referendum succeda tras la suttascripziun singula sin glistas da suttascripziun.² Las glistas da suttascripziun dastgan avoir per object mo ina lescha u in conclus.³ Mintga glista da suttascripziun sto cuntegnair las suandantas indicaziuns:

- a) il num da la vischnanca, en la quala tut las persunas sutsegnadas da la glista han il dretg da votar;
- b) il text cumplet da la lescha u dal conclus cun la data da la deliberaziun tras il cussegl grond;
- c) la dumonda per manar tras ina votaziun dal pievel davart questa lescha u quest conclus;
- d) il rinviament che quella persuna che sa participescha senza autorizaziun ad in referendum u che falsifitgescha il resultat d'ina rimnada da suttascripziuns per in referendum (artitgel 282 CP) u che corrumpa u sa lascha corrumper tar ina rimnada da suttascripziuns (artitgel 281 CP) sa fetschia punibla.

Art. 82 Prescripziuns
cumplementaras

Las disposiziuns che valan per l'iniziativa dal pievel davart la suttascripziun (art. 59), las attestaziuns dal dretg da votar (art. 60) e la refusa da las attestaziuns (art. 61) valan conform al senn er per il referendum dal pievel.

Art. 83 Inoltraziun,
exclusiun,
retratga¹ Las glistas da suttascripziun ston vegnir inoltradas tuttas ensemen a la chanzlia chantunala aifer 90 dis suenter la publicaziun da la lescha u dal conclus en il fegl uffizial dal chantun. Cun l'inoltraziun è terminada la rimnada da suttascripziuns.² Glistas da suttascripziun inoltradas na vegnan betg returnadas ed i na po betg vegnir prendì invista da las glistas da suttascripziun.³ La retratga d'in referendum n'è betg permessa.**Art. 84**

Reussida

¹ La chanzlia chantunala examinescha, sche las glistas da suttascripziun èn vegnidas inoltradas ad ura e sch'ellas correspundan a las prescripziuns formalas.² Ella eruescha il dumber total da las suttascripziuns valaivlas.³ Nunvalaivlas èn las suttascripziuns sin glistas che na correspundan betg a las pretendiuns da l'artitgel 60 alinea 1 en colliaziun cun ils artitgels 82 u 83, sco er suttascripziuns da persunas sutsegnadas, da las qualas il dretg da votar n'è betg vegnì attestà u è vegnì attestà nunvalaivlamain u nungiustifitgadamain.

⁴ La chanzlia chantunala dat in rapport a la regenza davart il resultat da l'examinaziun e fa ina proposta davart la reussida dal referendum.

⁵ Davart la reussida dal referendum decida la regenza.

Art. 85

Sch'il referendum è reussì, ordinescha la regenza la votaziun dal pievel e publitgescha sia decisiun en il fegl uffizial dal chantun.

Votaziun dal
pievel

Art. 86

Sch'i na vegn betg profità d'in referendum u sch'i vegn profità d'in referendum nunvalaivel per manar tras ina votaziun dal pievel, declera la regenza ch'il conclus saja entrà en vigur legala. Questa decisiun sto vegnir publitgada en il fegl uffizial dal chantun.

Nunreussida

2. REFERENDUM DA VISCHNANCAS

Art. 87

Las disposiziuns davart la publicaziun uffiziala da las leschas e dals conclus dal cussegl grond (art. 80) che valan per il referendum dal pievel vegnan er applitgadas conform al senn per il referendum da vischnancas.

Publicaziun

Art. 88

¹ Referendums da vischnancas tenor l'artitgel 17 da la constituziun chantunala vegnan fatgs, uschenavant ch'il dretg da vischnanca na cuntegna nagina regulaziun divergenta, cun conclus concordants da las suprastanzas communalas.

Cumpetenza,
premissas
formalas

² Il conclus da la suprastanza communal sto cuntegnair la lescha u il conclus dal cussegl grond, cunter la quala u cunter il qual vegn profità dal referendum, sco er la designaziun da la vischnanca responsabla.

Art. 89

¹ Il referendum, ils conclus communalas sco er ils extracts correspundents dals protocols ston vegnir inoltrads da la vischnanca responsabla a la chanzlia chantunala aifer 90 dis suenter la publicaziun da la lescha u dal conclus dal cussegl grond en il fegl uffizial dal chantun.

Inoltraziun,
retratga

² In referendum na po betg vegnir retratg.

Art. 90

¹ Suenter la scadenza dal termin da referendum examinescha la chanzlia chantunala, sch'il referendum è vegnì inoltrà ad ura e sche las prescripziuns formalas èn ademplidas.

Reussida

² Ella rapportescha a la regenza davart il resultat da l'examinaziun e fa ina proposta davart la reussida dal referendum.

³ La regenza decida, sch'il referendum è reussì.

Art. 91

Votaziun dal pievel

Sch'il referendum è reussì, vegnan las regulaziuns davart l'ordinaziun e la realisaziun da la votaziun dal pievel (art. 85) che valan per il referendum dal pievel, applitgadas conform al senn.

Art. 92

Nunreussida

Sch'i na vegn betg profità dal referendum u sch'i vegn profità d'in referendum nunvalaivel, sa drizza l'ulteriura procedura tenor las regulaziuns che valan per il referendum dal pievel (art. 86).

3. REFERENDUM POSTERIUR PER LESCHAS URGENTAS

Art. 93

Procedura

La publicaziun uffiziala da las leschas urgentas, las premissas formalas dal referendum sco er l'inoltraziun, la retratga e la reussida dal referendum sa drizzan tenor las disposiziuns che valan per il referendum dal pievel respectivamain da vischnancas (art. 80 – art. 92).

Art. 94

Votaziun dal pievel

¹ Sch'il referendum davart la lescha ch'è vegnida declerada sco urgenta è reussì, ordinescha la regenza la votaziun dal pievel. Questa decisiun sto vegnir publitgada en il fegl uffizial dal chantun.

² Sche la lescha urgenta vegn refusada dal pievel, vegn ella abolida.

³ Ina lescha ch'è vegnida declerada sco urgenta, che na vegn betg acceptada en la votaziun dal pievel, na po betg vegnir renovada.

Art. 95

Nunreussida

Sch'i na vegn betg profità dal referendum u sch'i vegn profità d'in referendum nunvalaivel, resta la lescha ch'è vegnida declerada sco urgenta en vigur ed i succeda ina publicaziun uffiziala correspundenta.

VI. Procedura da petiziun

Art. 96

Petiziun

¹ Petiziuns tenor l'artitgel 33 da la constituziun federala ston vegnir inoltradas en scrit.

² Sche l'inoltraziun n'è betg cuntraria a l'urden tenor la furma ed il cuntegn, prenda l'autorità dumandada in conclus davart la dumonda, sche ed eventualmain co ch'ella vul dar suatientscha a l'inoltraziun. Cas cuntrari prenda ella sulettamain enconuschientscha da l'inoltraziun.

³ Las personas che han inoltrà ina petiziun ston vegnir orientadas en furma cunvegna davart il tractament da l'inoltraziun.

VII. Giurisdicziun e disposiziuns penalas

Art. 97

¹ Tar la regenza po vegnir fatg recurs:

Recurs

- a) pervi da la violaziun dal dretg da votar tenor ils artitgels 3 e 5 sco er ils artitgels 60, 61 ed 82 (recurs cunter il dretg da votar);
- b) pervi dad irregularitads tar la preparaziun u l'execuziun d'elecziuns e da votaziuns chantunalas (recurs d'elecziun e da votaziun);
- c) cunter la decisiun da la chanzlia chantunala concernent la midada dal titel d'ina iniziativa.

² Tar il cussegl grond po vegnir fatg recurs pervi da la violaziun dal dretg da votar e pervi dad irregularitads tar la preparaziun u l'execuziun da las elecziuns dal cussegl grond.

³ Tar la cumissiun cumpetenta dal cussegl grond po vegnir fatg recurs pervi da la violaziun dal dretg da votar e pervi dad irregularitads tar la preparaziun u l'execuziun da las elecziuns da la regenza.

Art. 98

¹ Il dretg d'inoltrar in recurs cunter il dretg da votar ha quella persuna che ha in agen interess degn da vegnir protegì d'abolir u da midar in'ordinaziun. Legitimaziun

² In recurs d'elecziun e da votaziun po far mintga persuna cun dretg da votar dal circul d'elecziun u da votaziun concernent.

Art. 99

Ils recurs a las instanzas tenor l'artitgel 97 ston vegnir inoltrads tar la chanzlia chantunala aifer trais dis dapi la scuverta dal motiv da recurs, il pli tard però il terz di suenter la publicaziun uffiziala dals resultats d'ina elecziun u d'ina votaziun. Termin

Art. 100

¹ L'acta da recurs sto cuntegnair ina proposta ed ina curta motivaziun.

Acta da recurs

² L'acta da recurs sto vegnir suttascritta da la persuna recurrenta u da sia represchentanta u da ses represchentant.

Art. 101

Effect suspensiv

Il recurs ha sulettamain in effect suspensiv, sche quest vegn ordinà da l'istanza da recurs sin proposta u d'uffizi.

Art. 102

Decisiun

¹ Sche l'istanza da recurs constatescha – sin recurs u d'uffizi – irregularitads, prenda ella, sche pussaivel avant la fin da la procedura d'elecziun u da votaziun, las ordinaziuns necessarias per eliminar quellas irregularitads.

² Sch'igl èn avant maun irregularitads ch'èn stadas adattadas – pervi da lur gener u pervi da lur dimensiun – d'influenzar decisivamain il resultat, annullescha l'istanza da recurs l'elecziun u la votaziun.

² L'istanza da recurs refusa recurs senza in'examinaziun pli detagliada, sche las irregularitads crititgadas n'èn betg stadas en cas – ni pervi da lur gener, ni pervi da lur dimensiun – d'influenzar decisivamain il resultat da l'elecziun u da la votaziun.

Art. 103 Ulteriuras
prescripziuns da
procedura

¹ Tar proceduras davart recurs cunter il dretg da votar e recurs d'elecziun e da votaziun na vegnan ni incassads custs da procedura ni concedidas indemnizaziuns a las parts litigiantas. Excepids da la liberaziun dals custs èn recurs fatgs aposta u recurs targlinants.

² Dal rest èn applitgables las prescripziuns da la lescha davart la procedura en fatgs administrativs e costituziunals, uschenavant che quai è cumpatibel cun la natira speziala da la procedura d'elecziun e da votaziun.

Art. 104 Disposiziuns
penalas

¹ Commembras u commembers d'autoritads u dals biros da votaziun sco er persunas auxiliaras engaschadas, che violeschan intenziunadamain u per greva negligentscha obligaziuns ch'èn lur incumbensa tenor questa lescha u tenor las disposiziuns executivas, vegnan chastiads cun multa.

² La persecuziun ed il giudicament da la cuntravenziun sa drizzan tenor la procedura penala.

VIII. Disposiziuns finalas**Art. 105**Execuziun
1. regenza

La regenza relascha las disposiziuns executivas necessarias, spezialmain concernent il manar il register electoral, l'ordinaziun e la realisaziun (votaziun, dumbraziun da las vuschs, annunzia dals resultats) da las elecziuns e da las votaziuns sco er concernent il dretg d'iniziativa e da referendum.

Art. 106

¹ Ils circuls reglan la procedura per elecziuns e votaziuns en chaussas circuitalas, uschenavant che questa lescha e la regenza na disponan nagut. 2. circuls

² Circuls che cumpiglian mo ina vischnanca pon disponer che las cumpetenzas, che cumpetan tenor questa lescha en la procedura da la votaziun a l'urna a las autoritads communalas, vegnian exequidas en chaussas circuitalas dal tut u parzialmain da las autoritads circuitalas.

Art. 107

Las vischnancas relaschan las disposiziuns complementaras necessarias per lur territori davart la procedura per elecziuns e votaziuns en chaussas chantunalas ed en chaussas circuitalas. 3. vischnancas

Art. 108

Las corporaziuns regiunalas relaschan las disposiziuns complementaras necessarias per lur territori davart la procedura per l'elecziun da la presidenta respectivamain dal president da la corporaziun. 4. corporaziuns regiunalas

Art. 109

Cun l'entrada en vigur da questa lescha vegn abolida la lescha davart il diever dals dretgs politics en il chantun Grischun dals 7 d'october 1962. Aboliziun dal dretg vertent

Art. 110

Questa lescha vala er per proceduras pendentas. Sche l'autorità u il post da l'administraziun s'occupa gia d'in cas, resta sia cumpetenzza. Disposiziuns transitorias

Art. 111

¹ Questa lescha è suttamessa al referendum facultativ.

² Ella vegn messa en vigur da la regenza suenter l'acceptaziun tras la confederaziun.

Referendum ed
entrada en vigur